

24.02.2025р.Гр.21.Історія України. Урок №89.

Тема:1.Політичні, економічні, інформаційні та інші засоби тиску на Україну в контексті відродження прагнень РФ до реімперіалізації на теренах колишнього СРСР.

Концепція «русского мира» була розроблена ще в кінці 2000-х років. І суть її полягала в використанні православної віри, слов'янського коріння, російської мови, якоїсь «особливої духовності» для утримання України (і принагідно Білорусі) в підпорядкуванні Москви. Провідником ідеології «русского мира» був президент Росії Володимир Путін, а головним реалізатором і речником – сам патріарх РПЦ Кирило. Після обрання патріархом в 2009 році Кирило почав здійснювати регулярні візити в Україну – зокрема на День Хрещення Русі, усіяко підкреслюючи «спільність виходу з купелі Володимирового хрещення».Для реалізації «русского мира» потрібне подальше підпорядкування Української православної церкви (Московському патріархату). Але тут ситуація після війни може змінитись – включно з відходом УПЦ (МП) від РПЦ, про що вже зараз говорять релігієзнавці.Також Кирило – після понад двох місяців агресії Росії проти України – заявив, що «Росія ніколи ні на кого не нападала». «Ми ні з ким не хочемо воювати, Росія ніколи ні на кого не нападала. Це дивовижно, коли велика і могутня країна ні на кого не нападала, вона лише захищала свої межі», – сказав Кирило під час проповіді в Архангельському соборі Кремля на Радоницю, дев'ятий день після Великодня. Ця заява може свідчити, що патріарх Кирило, проповідуючи «русский мир», не визнає кордонів незалежної України, її права на окремішнє існування і вважає, що Росія може чинити, як їй заманеться, – навіть нападаючи на суверенну Українську державу, бо географічно українські території входять в обшири «русского мира» Кирила.В Україні опоненти «русского мира» вже давно критикують цю концепцію, вважаючи, що саме її реалізація – в тому числі – і призвела до російського вторгнення в Україну. Та навіть у лавах УПЦ (МП) лунають голоси за те, аби визнати «русский мир» ерессю, а щоб патріарха Кирила подати на церковний суд «пентархії» – п'ятьох древніх патріархатів.

Під «побєдобєсієм» мають на увазі політику нинішнього керівництва Росії щодо пам'яті про Другу світову війну. Ця концепція, власне, говорить радше про «Велику вітчизняну війну», а не Другу світову, замовчує роль СРСР у причетності до розв'язання Другої світової, майже табуйованою є тема дружби між гітлерівської Німеччиною та сталінським СРСР, пакту Молотова-Ріббентропа, агресивних дій СРСР проти країн Балтії та Фінляндії, а також інших сусідів. «Побєдобєсіє» несумісне з пам'яттю про злочини сталінізму і жертв радянських репресій. Доктрина «побєдобєсія» передбачає щорічні грандіозні паради на Красній площі в Москві, на 9 травня, активне використання «георгіївських стрічок», які стали «своїми» для сепаратистів Донбасу, при окупації Криму, а також нині широко використовують російськими військами в Україні. Також ця концепція передбачає мілітаризацію – культ зброї, гасел на шталт «Дєдивоєвалі» або «Можем повторіть», вочевидь, слід очікувати, що тепер на 9 травня в Росії будуть активно використовуватись і символи агресії проти України – літери «Z» та «V». Також «побєдобєсіє» передбачає і мілітаризацію свідомості – зокрема юних поколінь росіян. Напередодні 77-ї річниці перемоги над нацизмом Верховна Рада ухвалила заяву про неприпустимість монополізації Російською Федерацією перемоги у Другій світовій війні. Треба зазначити, що «культ 9 травня» з'явився порівняно недавно – особливо на ньому наголошують при президенті Путіні, який проводить в цей день помпезні паради. Суть концепції в підході: якщо була спільна перемога – то має бути і спільна держава! «Нелюдів, які катують зараз українців, виховали на 9-му травні. «Побєдобєсіє» переконало росіян у тому, що вони – «виняткова нація», що вони мають право знищувати інші народи, бо ж «пабєдітєлі», – написала у фейсбуці депутатка українського парламенту Іванна Климпуш-Цинцадзе. Концепція, яку її опоненти називають «рашизм», передбачає впевненість в якійсь зверхності росіян щодо інших народів – особливо тих, які були в складі Російської або Радянської імперій, а також віру в якусь «винятковість», «жертвовність» російського народу. «Це тотальне божевілля, це не просто воєнний злочин, це новий феномен зі знаком мінус, який називається «рашизм». Суміш

людиноненависницьких ідеологій в поєднанні з вірою в якусь «винятковість» російської нації – і це дало оцей «рашизм», – каже в інтерв'ю Радіо Свобода відомий український політик і культурний діяч Микола Томенко. Також «рашизм» передбачає нав'язливу агресивність, переконаність в праві Росії на застосування сили проти інших, якусь ностальгію за СРСР при повному замовчуванні недоліків, дефіцитів і темних плям радянської дійсності і якусь віру в можливість відродження радянської імперії. Також «рашизм» ніби дає право на захист російської мови і російськомовних – де б вони не жили. Згідно з соціопитуваннями в Росії, більшість росіян називає причиною війни (чи «спецоперації» за кремлівською термінологією) саме «захист російськомовних» в Україні – зокрема на Донбасі. РФ тепер офіційно є автором нової реакційної і людиноненависницької ідеології – «рашизму». При усій схожості з нацизмом – геноцид за ознакою іншого громадянства, фільтраційні табори, масові умисні вбивства мирних громадян, виправдання вбивств і захоплення чужих територій власною «винятковістю» – «рашизм» відрізняється усвідомленою масовою згодою нації (російського суспільства) на максимально варварські вбивства і руйнації», – зазначив радник голови Офісу президента України Михайло Подоляк. А президент Володимир Зеленський припустив, що таке нове поняття, як «рашизм», будуть вивчати в школах усього світу. «Держава матиме в книжках історії таке слово, яке ніхто не вигадував, яке всі повторюють уже і в Україні, і в Європі – «рашизм». Не просто так всі говорять, що це – «рашизм». Слово нове, а вчинки такі самі, які були 80 років тому у Європі. Тому що за всі ці 80 років, якщо ви проаналізуєте на нашому континенті, таких варварств просто не було», – сказав Зеленський на одній з останніх пресконференцій. У підготовці до варварської війни путінський режим особливу роль приділяв фальсифікації історії та пропаганді «русского міра», формуючи у росіян імперську свідомість та шовіністичні настрої. Російська «гібридна» агресія – результат внутрішніх процесів у РФ, які Захід не міг не бачити і не розуміти. Максимально лаконічно внутрішні процеси в Росії можна позначити кількома пунктами.

- Сформувалася нова ідеологічна природа російської держави – імперські цінності величі та самодостатності, силового домінування на пострадянському просторі, ізоляціонізму, агресивної зовнішньої політики та конфронтації з іншими світовими центрами впливу.
- Обмежені права і свободи громадян. Звичайною практикою стало публічне цькування за нелояльність до режиму та переслідування опозиційних лідерів.
- Створено “середній клас у погонах” – опору режиму. Розширено функції і права силових відомств, підвищений соціальний статус їх працівників, порівняно з іншими категоріями громадян. Створена “персональна армія” російського Президента – національна гвардія.
- Відбулося тотальне одержавлення ЗМІ, створені потужні провладні “холдинги правди”, дрібні незалежні ЗМІ знищені або відсунуті на периферію.
- Встановлено тотальний контроль влади над “третім сектором”. Нелояльні (в першу чергу, правозахисні) організації отримали чорну мітку “іноземних агентів”, а іноземні NGO заборонені.
- Посилено мілітаризацію як країни (бюджет силового блоку зростає), так і суспільної свідомості (відновлюються мілітаристські ритуали і практики радянських часів). Разом з воєнними засобами агресії (окупація і анексія Криму, збройне вторгнення на Донбас), РФ використовує весь наявний арсенал засобів “гібридної” війни – від інформаційно-пропагандистської експансії, економічного, енергетичного тиску та дискредитації Києва на світовій арені до підривних, шпигунсько-диверсійних дій на українській території, підбурювання сепаратистських настроїв у регіонах і масованих кібератак на державні електронні мережі. “Гібридна” анексія Донбасу створила “ДНРЛНР” – ворожу та чужу Україні мілітаризовану зону, просочену ідеологією “руського мира”, наповнену зброєю, вкриту густою мережею агентури та резидентури російських спецслужб, контрольовану армією бойовиків на чолі з російськими офіцерами. Причому, для

багатьох бойовиків зворотна мирна “реінкарнація” у “шаhtarів і трактористів” уже неможлива. Гуманітарно-інформаційна агресія. Експансія в інформаційному просторі є ключовою і найнебезпечнішою складовою “гібридної” війни Росії проти України. Медіа-вплив Москви здійснюється упродовж усієї новітньої історії українсько-російських відносин. Методами російської ворожої пропаганди є відверта брехня, спотворення фактів, інсинуації, клеми, інформаційні диверсії, провокації, викривлення історичних подій тощо. Економічна війна. Починаючи з середини

2000-х років важливим інструментом політичного та економічного тиску РФ на Україну РФ стало широке запровадження різноманітних торговельних обмежень. Мета цих заходів – заблокувати євроінтеграційний курс Києва і втягнути Україну до реінтеграційних проектів Кремля на пострадянському просторі. Росія використовувала всі наявні економічні важелі впливу: (а) підвищення мита; (б) заборона експорту українських товарів; (в) дискредитація українських товарів в очах європейських споживачів; (г) блокування постачань української продукції наринки третіх країн; (д) заборона українського транзиту через російську територію до Кавказького регіону та Центральної Азії; (е) економічні диверсії. Все це здійснюється з метою руйнування української економіки, встановлення економічного та політичного протекторату й утримання Києва в зоні власних “привілейованих інтересів”. Енергетична агресія. Упродовж багатьох років Україна залишалася залежною від імпорту енергетичних ресурсів з Росії: природного газу (Україна змушена була імпортувати до 50 млрд. м3 на рік), нафтопродуктів, палива для АЕС (сьогодні країна закуповує понад 90% ядерного палива), а згодом – для ТЕС, що перетворило газ, нафту, ядерне паливо та вугілля на важелі тиску на Україну з боку сусідньої держави. Російська кіберекспансія. Вкрай небезпечною складовою “гібридної” війни проти України є агресія в кіберпросторі. Зокрема, йдеться про масовані атаки на сайти органів влади і державних компаній, війну в соцмережах, яку розгорнули російські “фабрики тролів”, кібершпигунство.

Посилання:<https://vseosvita.ua/library/heopolitychnyi-vybir-ukrainy-utverdzhennya-ievrointehratsiinoho-kursu-ukraina-v-imperskii-doktryni-russkoho-mira-6587>

Д/з:§§21-24.